

Programma labas prakses principu īstenošanai un izpildes
nodrošināšanai vertikālajās attiecībās pārtikas piegādes ķēdē

2013. gada 25. janvāris

Parakstītāji:

Tikai organizācijas, kas to apstiprina

I. Ievads

Augsta līmeņa forums par pārtikas piegādes ķēdes darbības uzlabošanu 2011. gada 29. novembra sanāksmē ļoti atzinīgi novērtēja pārtikas piegādes ķēdes vertikālajās attiecībās īstenojamo labas prakses principu kopumu, ko iesniedza ieinteresēto personu grupa, kura pārstāv visus piegādes ķēdes posmus. Tad Eiropas Komisija pilnvaroja šīs organizācijas līdz 2012. gada jūnijam iesniegt programmu minēto principu īstenošanai un izpildes nodrošināšanai.

Dažādu ieinteresēto personu grupa nekavējoties sāka attiecīgas apspriedes, kuru rezultātā tika sagatavots šis dokuments. Tajā ir izklāstīti programmas vispārējie elementi principu īstenošanai un izpildei, kā arī aprakstīti konkrēti darbības instrumenti, norādot veicamos uzdevumus, atbildīgos dalībniekus un uzdevumu izpildes grafiku. Šajā dokumentā ir aprakstīta pārvaldība, tostarp uzraudzība un novērtēšana, darbības rādītāji, sniegts īss novērtējums par saikni ar spēkā esošajiem valstu tiesību aktiem un brīvprātīgām shēmām, kā arī par pārrobežu ietekmi, īss pārskats par finansējumu un visbeidzot sniegts to kritēriju izpildes novērtējums, kurus komisārs *Barnier* iepriekš noteicis saistībā ar Augsta līmeņa forumu.

Parakstītāji uzskata, ka šis dokuments ir kompromiss starp dažādajām interesēm un ilgu un spraigu pārrunu rezultāts. Šī programma attiecas uz ekonomikas dalībniekiem visā pārtikas piegādes ķēdē. Paredzams, ka ierosinātā programma varētu palīdzēt sasniegt mērķi nodrošināt godīgas komercattiecības tirgū un galu galā garantēt labāk funkcionējošu vērtību ķēdi, kas ilgtspējīgi rada lielāku vērtību visā pārtikas piegādes ķēdē, tostarp arī patērētājiem.

Šī programma ir paredzēta kā papildinājums ES un valstu tiesību un normatīvajiem aktiem un citām brīvprātīgām shēmām un tāpēc neaizstāj tos.

II. Vispārējās iezīmes

1. Pārskats

Programmu veido reģistrācijas sistēma, ko ekonomikas dalībnieki, tostarp MVU¹, izmanto, lai brīvprātīgi apņemtos īstenot principus un akceptētu dažādas strīdu izšķiršanas iespējas.

Šī ir brīvprātīga programma, kuras panākumi ir atkarīgi no noteikta uzņēmumu skaita vēlmes tajā piedalīties visā pārtikas piegādes ķēdē visos posmos. Minētie uzņēmumi apņemas ievērot labas prakses principus vertikālajās attiecībās pārtikas piegādes ķēdē, tos izmantojot kā pamatu saviem komerciālajiem darījumiem.

---

¹ ES MVU definīcija: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:EN:PDF>

Šī programma ietver obligātos elementus pēc reģistrācijas, un tā ir sasaistīta ar dažādu ieinteresēto personu īstenotu pārvaldību, darbības rādītājiem un publisko pārraudzību.

Pirms reģistrācijas sākšanas ir vajadzīgs izveides posms. Tīmekļa rīks apvienojumā ar citu informāciju un dažādu ieinteresēto personu grupas sagatavotajiem saziņas rīkiem nodrošinās informāciju, kas vajadzīga, lai reģistrētos, kā arī publicitāti, lai veicinātu uzņēmumu, pārstāvju organizāciju un plašas sabiedrības informētību par šo programmu.

Pēc rīka izveides sāksies reģistrācija. Uzņēmumiem, kas vēlēties reģistrēties, pirms reģistrēšanās tiesību iegūšanas būs jāatbilst konkrētām prasībām. Pēc reģistrācijas tiem būs jāievēro šajā dokumentā izklāstītās procedūras attiecībā uz īstenošanu un izpildes nodrošināšanu. Šīs procedūras ir aprakstītas nodaļā, kas attiecas uz darbības programmu, un tiks papildinātas ar īstenošanas pamatnostādņem, ko noteiktā laikā izstrādās šā dokumenta parakstītāji. Tomēr izveides posmā būs paredzēts reģistrācijas pārejas periods, kas ļaus uzņēmumiem reģistrēties pat tad, ja tie neatbildīs visām prasībām, lai tādējādi mudinātu reģistrēties aktīvākos.

2. Ģeogrāfiskais tvērums

Šī programma attiecas uz visām ES dalībvalstīm.

No reģistrētajiem uzņēmumiem tiek gaidīts, ka tie īsteno principus savās organizācijās neatkarīgi no to darījumu partneru ģeogrāfiskās izcelsmes, ja vien līgumsaistību izpilde notiek ES. Mazie un vidējie uzņēmumi, kas atrodas ārpus ES, savās attiecībās ar darījumu partneriem, kas reģistrējušies, var izmantot šajā programmā paredzētās strīdu izšķiršanas iespējas, kamēr vien līgumsaistību izpilde notiek ES.

3. Produktu klāsts

Šī programma attiecas tikai uz (svaigas un pārstrādātas) pārtikas un dzērienu produktiem. Tomēr uzņēmumi, kas ir daļa no pārtikas un dzērienu piegādes ķēdes, ir aicināti piemērot principus savās organizācijās neatkarīgi no produkta veida, ja pastāv līdzīgi nosacījumi (piemēram, līdzīgs piegādes ķēdes sastāvs, līdzīgas produktu grupas vai līdzīga iepirkumu politika). Šī programma neattiecas uz tādu pakalpojumu sniegšanu, kuri pārtikas piegādes ķēdē ir uzskatāmi tikai par papildpakalpojumiem (piemēram, loģistika, iepakojšana).

III. Darbības programma un grafiks

Skaidrības labad darbības programma ir iedalīta četros pīlāros. Tas nenozīmē, ka pīlāri ir norādīti secīgi laika ziņā, un arī norādītie datumi ir orientējoši.

1. pīlārs — reģistrācijas sistēmas izveide un informētības veicināšana

Lai nodrošinātu, ka reģistrācija norit netraucēti, ir vairāki uzdevumi, kas jāveic, pirms tiek faktiski sākta reģistrācija. Šajā laikā ir svarīgi veicināt informētību, lai nodrošinātu liela uzņēmumu skaita pēc iespējas drīzāku reģistrāciju.

- Tulkojumi

Parakstītāji uzskata, ka ir svarīgi labas prakses principus iztulkot visās ES oficiālajās valodās.

Oficiālā atsauces redakcija ir redakcija angļu valodā, kas iesniegta Augsta līmeņa foruma 2011. gada 29. novembra sanāksmes dalībniekiem.

Lai nodrošinātu principu pareizu interpretāciju, katrā valodā jābūt tikai vienam oficiāli atzītam tulkojumam.

Visās ES valodās jāiztulko arī citi dokumenti — šī īstenošanas un izpildes nodrošināšanas programma, tīmekļa vietnes saturs un ziņošanas rīki.

Eiropas Komisijai jānodrošina tulkojums vēlākais līdz 2013. gada 1. ceturksnim. Ir vēlams pārbaudīt, vai tulkojuma saturs ir atbilstošs tirgum, un to varētu veikt valstu federācijas līdz 2013. gada 1. ceturksnim. Tomēr pirms tulkojuma veikšanas Eiropas Komisijai ir atvēlēts laiks viedokļa izteikšanai par principu un piemēru saturu un paziņojuma sniegšanai par to, ka minētie principi un piemēri, pēc tam kad tajos izdarīti grozījumi, lai ņemtu vērā konkrētas bažas, un īstenošanas un pārvaldības programma nebūs pretrunā ES tiesību aktiem konkurences jomā.

- Tīmekļa vietne

Pirms reģistrācijas sākšanas ir jāizveido ES mēroga tīmekļa vietne, kurā ietverta vajadzīgā informācija, kā arī jāizstrādā tehniski risinājumi, lai reģistrācija būtu iespējama.

Tīmekļa vietne jāuztur Eiropas Komisijai, un tai jābūt izveidotai līdz 2013. gada 3. ceturksnim.

Tīmekļa vietnes saturu izstrādās parakstītāji. Tajā būs ietverti principi, īstenošanas un izpildes nodrošināšanas programma, reģistrēto ekonomikas dalībnieku saraksts, reģistrēšanās priekšrocības, vajadzīgās procedūras, lai varētu pievienoties un efektīvi piedalīties (tostarp mācības un atbilstības procedūras), kā arī izstāšanās procedūra, biežāk uzdoto jautājumu saraksts un darbības rādītāji. Tam visam jābūt pabeigtam līdz 2013. gada 2. ceturksnim.

Tīmekļa vietnes satura pārvaldību daļēti uzņemsies Eiropas Komisija, kas būs atbildīga par reģistrēto ekonomikas dalībnieku saraksta atjaunošanu un tīmekļa analīzi, un pārvaldības grupa (sk. IV nodaļu), kas būs atbildīga par saturu. Šis uzdevums jāveic regulāri kā nepārtraukts process.

Tiks veicināta citu tīmekļa vietņu izstrāde (piemēram, valstu līmenī), lai tajās atspoguļotu ES līmeņa tīmekļa vietni vai ietvertu saites uz to, un par šo uzdevumu varētu būt atbildīgas valstu federācijas un/vai valsts iestādes.

- Informētības veicināšana

Parakstītāji aņņemas veicināt savu biedru plašu līdzdalību un novērtēt programmas ieviešanu, izmantojot vērienīgus darbības rādītājus (sk. V nodaļu).

Lai veicinātu informētību par ierosināto programmu, parakstītāji līdz 2013. gada 2. ceturksnim izstrādās sarakstu, kurā norādīs reģistrēšanās sniegtās priekšrocības uzņēmumiem (piemēram, tas būs svarīgi uzņēmumu reputācijai, varēs izmantot strīdu izšķiršanas procesus, lai efektīvi rastu risinājumus). Saraksts tiks publicēts tīmekļa vietnē.

Turklāt parakstītāji izvērtēs iespēju izstrādāt citus informētības veicināšanas rīkus līdz 2013. gada 2. ceturkšņa beigām.

Dažādu ieinteresēto personu grupa izvērtēs iespēju izstrādāt rīkus, lai novērtētu informētību par labas prakses principiem.

Arī valstu uzņēmumu federācijas un valsts iestādes tiks aicinātas izstrādāt, atbalstīt un īstenot informētības veicināšanas rīkus, pamatojoties uz kopīgajiem ES līmenī izstrādātajiem rīkiem.

Lai radītu stimulu un pārredzamību, izveides posmā tiks organizēts ES līmeņa ievadpasākums. To kopīgi organizēs Eiropas Komisija un šā priekšlikuma parakstītāji līdz 2013. gada 2. ceturksnim.

Lai nodrošinātu lielu reģistrācijas gadījumu skaitu uzreiz pēc tīmekļa vietnes sagatavošanas, uzņēmumi tiks aicināti gatavoties reģistrācijai (piemēram, nodrošinot augstākās vadības atbalstu), tiklīdz būs panākta vienošanās par šo programmu.

Kad programma būs ieviesta, visi attiecīgie dalībnieki aicinās veikt paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm un nozarēm (piemēram, tīmekļa vietnē vai organizējot pasākumus).

2. pīlārs — iesaistīto uzņēmumu reģistrēšanās un principu īstenošana

Uzņēmumi varēs brīvprātīgi reģistrēties tīmekļa vietnē, sākot no 2013. gada 3. ceturkšņa. Parakstītāji aicina ekonomikas dalībniekus reģistrēties, lai maksimāli izmantotu šīs programmas noteikumu sniegtās priekšrocības.

Pirms reģistrēšanās uzņēmumiem jāveic pašnovērtējums, pēc vajadzības pārskatot savas iekšējās procedūras, lai nodrošinātu atbilstību principiem (tostarp mācības, gatavību piedalīties strīdu izšķiršanas iespējās, saziņu, kontaktpersonas iecelšanu iekšējai strīdu izšķiršanai). Reģistrēšanās brīdī uzņēmumiem būs jāapstiprina, ka tie ir veikuši šo pašnovērtējumu un vajadzīgos pasākumus, lai ievērotu īstenošanas un izpildes nodrošināšanas principus un procedūras, tostarp jāapstiprina, ka tie piekrīt iesaistīties jebkurā no strīdu izšķiršanas iespējām saskaņā ar šīs programmas noteikumiem.

Reģistrācija (un —vajadzības gadījumā — izstāšanās) jāveic izpildpersonai vai izpildpersonām, kurām ir pilnvaras uzņemties saistības visa uzņēmuma vārdā ES, tostarp visu tā meitasuzņēmumu vārdā ES, saskaņā ar katra uzņēmuma korporatīvo struktūru (t. i., reģistrējoties var būt nepieciešams vairāk nekā vienas izpildpersonas paraksts, ja šādu pilnvaru nav nevienai atsevišķai izpildpersonai vai ja tiek prasīta uzņēmumu valsts meitasuzņēmumu reģistrācija). Katrs reģistrētais uzņēmums arī izraudzīsies procesa kontaktpersonu, ar kuru sazināties jautājumos par turpmākiem pasākumiem, piemēram, uzraudzību u. c. Reģistrāciju veikušo izpildpersonu un procesa kontaktpersonu vārdi, uzvārdi un amati tiks publicēti tīmekļa vietnē.

Iesaistītajiem uzņēmumiem tiks prasīts ieviest un/vai pielāgot mācības, lai nodrošinātu atbilstību labas prakses principiem. Valstu uzņēmumu federācijas tiks aicinātas izstrādāt rīkus (piemēram, e-

mācības un seminārus) mācībām par to, kā veicināt informētību par programmas principiem un procedūrām līgumu noslēgšanā ar iesaistītajiem uzņēmumiem.

Iesaistītajiem uzņēmumiem reģistrējoties tiks prasīts sagatavoties 3. pīlārā izklāstītajai strīdu izšķiršanas procedūrai un izraudzīties strīdu izšķiršanas kontaktpunktu.

Izraudzītajam strīdu izšķiršanas kontaktpunktam jābūt neatkarīgam no komerciālajām sarunām un jābūt atbildīgam par jautājumiem, kas saistīti ar strīdu izšķiršanu. Strīdu izšķiršanas kontaktpunkts un iepriekš minētā kontaktpersona var nebūt viena un tā pati persona.

Reģistrētajiem uzņēmumiem ir jāinformē darījumu partneri par savu dalību programmā. Uzņēmumi var brīvi izvēlēties, kā tas tiks darīts (piemēram, iekļaujot atrunu līgumos, izkarot rakstisku paziņojumu telpās, kurās notiek sarunas).

Reģistrētie uzņēmumi tiks aicināti informēt sabiedrību par dalību un principu īstenošanu (piemēram, uzņēmuma tīmekļa vietnē, publikācijās u. c.).

3. pīlārs — strīdu risināšana un risinājumu rašana

I. Labas prakses principu pārkāpumi

Gadījumos, ja rodas strīdi par iespējamiem labas prakses principu pārkāpumiem, piemēro turpmāk izklāstītos noteikumus. Reģistrētajiem uzņēmumiem ir jāpārskata un vajadzības gadījumā jāgroza savi līgumi, lai nodrošinātu to saderību ar šo programmu.

1. Individuāli strīdi

Uzņēmumiem ir šādas iespējas strīdu atrisināšanai:

- a) komerciāla pieeja — sūdzības iesniedzējs var nolemt, ka prasību par attiecīgā jautājuma izskatīšanu tas iesniegs iespējamā pārkāpēja uzņēmuma komerciālās hierarhijas augstākā līmenī;
- b) līguma iespējas — sūdzības iesniedzējs var izmantot jebkurus līgumā paredzētos strīdu izšķiršanas mehānismus;
- c) iekšējā strīdu izšķiršana — sūdzības iesniedzējs var vērsties pie iespējamā pārkāpēja uzņēmuma iekšējās strīdu izšķiršanas struktūras. Reģistrētajos uzņēmumos jābūt ieviestai iekšējai strīdu izšķiršanas procedūrai. Iekšējai strīdu izšķiršanas procedūrai jābūt neatkarīgai² no komerciālajām sarunām, kā arī objektīvai un ātrai. Procedūrai jābūt izstrādātai tā, lai tā sniegtu pārliecību, ka pret sūdzības iesniedzēju netiks vērsti komerciāli pretpasākumi;

---

²Reģistrējoties uzņēmums var pamatot, ka tas kā mazais uzņēmums nevar nodrošināt šādu neatkarību.

- d) mediācija vai izšķiršana šķīrējtiesā — puses var izvēlēties, ka tās vērsīsies pie neatkarīgas trešās personas, lai to strīds tiktu izšķirts vai nu ar nesaistošu risinājumu (mediāciju), vai ar saistošu lēmumu (izšķiršana šķīrējtiesā). Šīm iespējām ir vajadzīga abu pušu piekrišana. Izmaksu sadali šīs iespējas īstenošanā nosaka piemērojamie tiesību akti. Šķīrējtiesas procesam jānodrošina efektīvas aizstāvības garantijas. Pierādīšanas pienākums jāuzņemas sūdzības iesniedzējam;
- e) tiesiskas metodes — sūdzības iesniedzējs var izvēlēties, ka tas izmantos parastās tiesiskās metodes saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

Komerčiāli pretpasākumi pret jebkuru uzņēmumu par to, ka tas izmanto minētos mehānismus, ir būtisks labas prakses principu pārkāpums, un šādu pretpasākumu pastāvēšana var apdraudēt visas sistēmas darbību.

Strīdu izšķiršanas mehānisms jāizvēlas ekonomikas dalībniekam, kas iesniedzis sūdzību, ja vien tiesību aktos nav paredzēts citādi. Šāds ekonomikas dalībnieks var izvēlēties iespēju, kas visvairāk atbilst tā vajadzībām un ir samērīga, ņemot vērā tās rentabilitāti un efektivitāti attiecībā pret strīda veidu. Tas nozīmē, ka no uzņēmumiem tiek gaidīts, ka tie vispirms izmantos iespējas, kas ir mazāk naidīgas un rada mazākas izmaksas. Tomēr mediācijai un izšķiršanai šķīrējtiesā ir vajadzīga abu pušu piekrišana.

Reģistrējoties uzņēmumi piekrīt, ka tie risinās savus ar principu piemērošanu saistītos strīdus, izmantojot kādu no minētajām iespējām. Tāpēc pirms reģistrēšanās uzņēmumiem ir jāpārlicinās, ka tie ir gatavi iesaistīties jebkurā no minētajām iespējām. Paredzams, ka lielāko daļu strīdu, kas tiek risināti, izmantojot šīs iespējas, var atrisināt četru mēnešu laikā, izņemot strīdus, ko risina ar mediācijas, šķīrējtiesas un tradicionālajām tiesiskajām metodēm.

Tiesiskās aizsardzības līdzekļi un/vai sodi, tostarp finansiāla kompensācija par jebkuriem faktiskiem un pierādītiem zaudējumiem, par labas prakses principu neievērošanu, tostarp komerciāliem pretpasākumiem, ir atkarīgi no izmantotās strīdu izšķiršanas metodes. Minētie tiesiskās aizsardzības līdzekļi un sodi ir piemērojami atbilstoši spēkā esošajiem tiesību aktiem.

Tīmekļa vietnē būs pieejams attiecīgo valsts mediācijas un šķīrējtiesas mehānismu saraksts, ko uzņēmumi varēs izmantot kā atsauci. To kopīgi izstrādās Eiropas Komisija un šā priekšlikuma parakstītāji līdz 2013. gada 2. ceturkšņa beigām.

2. Apvienotie strīdi

Pārvaldības grupas (sk. IV nodaļu) loceklis var pieprasīt, lai pārvaldības grupa analizē strīdu par principu būtisku pārkāpumu, kurā iesaistīti vairāki tās locekļi.

Attiecīgais jautājums jāiesniedz pārvaldības grupai, garantējot pušu anonimitāti un konfidencialitāti attiecībā uz iesaistīto uzņēmumu identitāti un visu konfidenciālo vai komerciāli sensitīvo informāciju.

Pārvaldības grupa konfidencialā procesā sazināsies ar iespējamo pārkāpēju uzņēmumu un pieprasīs no tā atbildi.

Pārvaldības grupa izstrādās vispārīgas pamatnostādnes, kurām veiks ārēju juridiskās atbilstības pārbaudi gadījumos, kad pārvaldības grupa uzskatīs to par nepieciešamu, un paziņos tās visiem reģistrētajiem uzņēmumiem, kā paredzēts 4. pīlāra 3. punktā. Vienmēr tiks garantēta gan pamatnostādņu, gan to paziņošanas procesa anonimitāte un konfidencialitāte.

Pārvaldības grupa izstrādās rakstisku reglamentu, lai nodrošinātu anonimitāti un konfidencialitāti visos procesa posmos, noteiktu, kā pamatot un apvienot strīdus, un izvairītos no interešu konfliktiem.

Ja šā procesa laikā pārvaldības grupa uzskata, ka ir nepieciešamība jebkuru no labas prakses principiem interpretēt, precizēt vai pilnveidot, tā var nolemt to darīt saskaņā ar 4. pīlāra 3. punktā izklāstītajiem noteikumiem.

Parakstītāji atzīst, ka visatbilstošāk strīdus ir risināt valsts līmenī, un tāpēc aicinās ieviest līdzīgas procedūras, iesaistot ieinteresēto personu apvienības valsts līmenī.

Pārvaldības grupa izvērtēs tikai ES pārrobežu jautājumus vai valsts mēroga jautājumus, kamēr nav pieejama līdzvērtīga valsts mēroga iespēja šādu jautājumu kompleksai un anonīmai risināšanai (piemēram, valsts mēroga ieinteresēto personu dialogi). Proti, valsts dažādu ieinteresēto personu pārvaldības grupas loceklis var apkopot un iesniegt strīdus tikai tad, ja tiek stingri ievēroti konkurences noteikumi.

II. Procesa saistību pārkāpumi

Šī programma paredz pienākumu kopumu (procesa saistības), kas reģistrētajiem uzņēmumiem jāizpilda. Minēto procesa saistību pārkāpumu gadījumi tiks risināti saskaņā ar turpmāk izklāstītajiem noteikumiem.

Pastāvīga procedūra ļaus uzņēmumiem īpaši atzīmēt tos jautājumus, kuros reģistrētajiem uzņēmumiem rodas procesa saistības. Šos jautājumus izskatīs pārvaldības grupa.

Ja uzņēmums konstatē neatbilstību (piemēram, kontaktpersona iekšējo strīdu izšķiršanas jautājumos, kuras vārds un uzvārds norādīts tīmekļa vietnē, vairs nestrādā uzņēmumā, un vēl nav izraudzīts tās aizstājējs), tas var

- a) iesniegt jautājumu attiecīgajam uzņēmumam izskatīšanai;
- b) jautājumu tieši nodot visai pārvaldības grupai kopumā, izmantojot īpaši šim nolūkam izveidotu e-pasta adresi;
- c) nosūtīt sūdzību kādam no pārvaldības grupas locekļiem, kurš to var iesniegt pārvaldības grupai apspriešanai, vienlaikus ievērojot sūdzības iesniedzēja identitātes konfidencialitāti.

Pārvaldības grupa novērtēs, kā vislabāk izskatīt sūdzību samērīgi un pakāpeniski. Mazāk būtisku pārkāpumu gadījumā attiecīgā uzņēmuma apvienība pieprasa uzņēmumam izlabot situāciju. Ja pamatotā termiņā darbība nenotiek, pārvaldības grupa var izsūtīt brīdinājuma vēstuli. Ja dalībnieks turpina pārkāpt savas procesa saistības, to var uz laiku atstādināt līdz pārkāpuma novēršanai. Atkārtotu, tīšu un nepaskaidrotu pārkāpumu gadījumos pārvaldības grupa var galu galā izlemt par izslēgšanu no programmas. Izslēgšana no programmas ir būtisks kavējošs faktors, jo tā rada

attiecīgajam uzņēmumam nevēlamu publicitāti, piemēram, ja tas tiek publicēts tīmekļa vietnē un gada pārskatā.

4. pīlārs — atbilstības pārbaude, panākumu izvērtēšana un programmas pilnveidošana

Par uzraudzību ir atbildīga pārvaldības grupa, un to veic katru gadu, sākot no 2014. gada 4. ceturkšņa, sagatavojot termiņa starpposma pārskatu līdz 2014. gada 2. ceturksnim. Uzraudzības procesā ir divi elementi.

1. Aptauja

Tiks organizēta vienkārša aptauja, lai uzņēmumiem palīdzētu uzraudzīt progresu un, pamatojoties uz aptaujas rezultātiem, izvērtētu atbilstību. Aptauja neattieksies uz strīdiem, kas izskatīti atbilstoši šai programmai, pēc to būtības. Tās pamatā ir šādi trīs 2. posma elementi:

- mācības;
- strīdu izšķiršanas iespēju funkcionēšana;
- saziņa.

Aptaujā, kura attieksies uz strīdu izšķiršanas iespēju funkcionēšanu (ši informācija tiks papildus apstrādāta anonīmas ziņošanas mērķiem), būs šādas pozīcijas:

- uzņēmuma valsts, lielums un daļa pārtikas piegādes ķēdē;
- citiem ekonomikas dalībniekiem iesniegto sūdzību skaits (sk. V nodaļu);
- no citiem ekonomikas dalībniekiem saņemto sūdzību skaits (sk. V nodaļu);
- principi, kas, iespējams, ir pārkāpti (tas ļaus noteikt iespējamus trūkumus un vajadzību pārskatīt dažus principus un/vai piemērus);
- to strīdu skaits, kuri atrisināti, izmantojot katru no strīdu izšķiršanas iespējām;
- apmierinātība ar programmu, tostarp pārliecība, ka netiks īstenoti komerciāli pretpasākumi, un ierosinājumi uzlabojumu veikšanai.

Tiks novērtēta arī programmas ietekme un efektivitāte:

- ietekme tiks novērtēta, vaicājot, vai sūdzībām par principu pārkāpumiem periodā, uz ko attiecas aptauja, ir bijusi ievērojami lielāka, līdzīga vai ievērojami mazāka ietekme uz uzņēmuma darbību nekā iepriekšējā periodā,
- programmas efektivitāte tiks novērtēta, vaicājot, vai tajā pašā periodā programma ir palīdzējusi atrisināt sūdzības ievērojami labāk, līdzīgi vai ievērojami sliktāk nekā iepriekšējā periodā.

Ilgadējā uzraudzība tiks veikta, organizējot visu reģistrēto uzņēmumu obligātu aptauju. Katrs uzņēmums, kura reģistrācija attiecas vairāk nekā uz vienu valsti, nodrošinās to, ka visi meitasuzņēmumi citās valstīs, uz kuriem attiecas šī uzņēmuma reģistrācija, aizpildīs aptaujas anketu valsts līmenī katrā ES dalībvalstī, kurā tas darbojas.

Aptauja notiks tiešsaistē, tās rezultāti tiks nosūtīti pārvaldības grupas (sk. IV nodaļu) ieceltam neitrālam starpniekam, un tiem piemēros stingrus konfidencialitātes un advokāta un klienta saziņas

konfidencialitātes noteikumus. Neitrālais starpnieks pārsūtīs anonīmās atbildes pārvaldības grupai, kas apkopos rezultātus un tos attiecīgi noformēs. Pārvaldības grupas locekļi var brīvi aptaujāt citus savas grupas locekļus par sistēmas darbību, tostarp neregistrētos uzņēmumus, un, pamatojoties uz aptaujas rezultātiem, piedāvāt savu ieguldījumu gada ziņojuma sagatavošanā. Viņiem jāinformē pārējie pārvaldības grupas locekļi par šādu ieceri, un aptauju ir vēlams strukturēt atbilstīgi, lai veicinātu izvērtēšanu un saskaņotu rezultātus.

2. Gada ziņojumi

Pārvaldības grupa sagatavos gada ziņojumu, tajā izklāstot konstatējumus, secinājumus un ieteikumus programmas uzlabošanai. Ziņojumā būs iekļauts arī ES līmeņa ziņojums un sadaļas par atsevišķām valstīm. Ziņojuma sagatavošanai pārvaldības grupa var nolīgt ārpalpojumu sniedzējus. Gada ziņojumā tiks ietverti šādi elementi:

- aptaujas rezultāti (sk. 1. punktu);
- ziņojums par pārvaldības grupas darbību, tostarp procesa saistību izpildi, būtiskākām sankcijām un principu un piemēru jebkuru iespējamo interpretāciju, kas noderīga to īstenošanā.

Pirms gada ziņojuma galīgās redakcijas izstrādes pārvaldības grupa gada ziņojuma provizoriskos rezultātus iesniegs Eiropas Komisijai un apspriedīsies ar to.

Ilgadējās uzraudzības rezultātus pārvaldības grupa paziņos publiski un darīs zināmus Eiropas Komisijai un Eiropas Parlamentam. Valstu federācijas, valsts iestādes un uzņēmumi tiks aicināti izplatīt aptaujas rezultātus.

Pēc gada ziņojuma publicēšanas pārvaldības grupa veiks programmas izvērtēšanu, kas jāpabeidz līdz 2014. gada 3. ceturksnim.

Ja tiks atzīts, ka programma darbojas, tad pēc vajadzības tiks ierosināti vienkārši pielāgojumi.

Ja ne, pārvaldības grupa lems, vai programmu pārstrādāt vai izbeigt. Tādā gadījumā pārvaldības grupa varētu nolemt strādāt kopā, lai nodrošinātu, ka tiek ieviesta praktiski īstenojama ES programma.

3. Principu interpretācija un pilnveidošana

Gada ziņojuma sagatavošanas laikā pārvaldības grupa, pamatojoties uz gūto pieredzi, izvērtēs, vai ir vajadzīga principu un piemēru interpretācija vai pilnveidošana, kas būtu noderīga to īstenošanā, to nesaistot ar kādu konkrētu strīdu.

Pārvaldības grupas locekļi, pamatojoties uz konkrētiem gadījumiem, var jebkurā brīdī aktualizēt jautājumus, kas saistīti ar principu piemērošanu un/vai interpretāciju, lai pamatotu vajadzību sniegt norādes, vienlaikus ievērojot uzņēmumu identitātes konfidencialitāti. Ja pārvaldības grupa vienojas par šādu norāžu nepieciešamību, tās publicē tīmekļa vietnē un paziņo visām iesaistītajām personām. No uzņēmumiem tiks gaidīts, ka tie minētās norādes ņems vērā principu interpretācijā. Šādā interpretācijā vai norādēs nedrīkstēs izpaust nevienas puses identitāti, tās būs spēkā tikai no to pieņemšanas brīža bez atpakaļejoša spēka, un tām nebūs ietekmes uz notiekošajiem strīdiem.

IV. Pārvaldība

Pārvaldību nodrošinās pārvaldības grupa, kas pārstāv visu pārtikas piegādes ķēdi. Pārvaldības grupas sastāvs atspoguļo dažādās intereses pārtikas piegādes ķēdē atbilstoši interešu grupām. Katras interešu grupas pārstāvju skaits atspoguļos tās daudzveidību. Lai izvairītos no interešu konflikta, par pārstāvjiem pārvaldības grupā nedrīkst iecelt uzņēmumu pārstāvjus. Interešu grupas un maksimālais pārstāvju skaits ir šādi:

- lauksaimnieki un lauksaimnieku kooperatīvi — 4³;
- lauksaimniecības produktu tirgotāji — 1;
- pārtikas un dzērienu ražošanas nozare — 4;
- zīmolu — 1;
- mazumtirdzniecība — 4;
- pārnozaru grupa, kas pārstāv MVU — 1.

Lēmumus pieņem vienprātīgi, un dara visu iespējamo, lai panāktu šādu vienprātību. Ja tiek izteikti iebildumi, kas neliedz pieņemt lēmumu, tos ieraksta protokolā. Lai novērstu interešu konfliktus, tiks izstrādāts stingrs reglaments.

Pārvaldības grupa savā darbībā ievēro stingrus konfidencialitātes un anonimitātes noteikumus, un ir jāizstrādā atbilstošs reglaments, kā arī attiecīgs konfidencialitātes nolīgums.

Parakstītāji atzīst, ka visatbilstošāk strīdus var risināt un sistēmu var pārvaldīt valsts līmenī, un tāpēc tie aicinās izveidot valsts līmenī līdzīgas struktūras, pamatojoties uz principiem, kas paredz vienādu pārstāvību no dažādajiem pārtikas piegādes ķēdes posmiem (primāro ražošanu / rūpniecību / mazumtirdzniecību).

Aktīvu uzraudzības pienākumu uzņemas Komisija. Pārvaldības grupa ziņos par sava darba rezultātiem un secinājumiem Eiropas Komisijai, lai nodrošinātu pārskatatbildību un pārredzamību. Komisijai ir iespēja sniegt pārvaldības grupai ieteikumus par sistēmas darbību. Komisija nekādā veidā neiesaistīsies individuālu vai apvienotu strīdu izšķiršanā.

V. Darbības rādītāji

---

³Šie amati būs rezervēti apvienībām, kas pārstāv lauksaimniekus un lauksaimnieku kooperatīvus, ja un kad tie pievienosies programmai.

Lai uzraudzītu programmas efektivitāti, tiks ieviesti darbības rādītāji. Termina vidusposma pārskatīšanā darbības rādītāji tiks novērtēti, lai noskaidrotu, kādi ir gūtie panākumi, un veiktu korektīvus pasākumus, ja tos uzskata par nepieciešamiem.

Darbības rādītāji ir šādi.

1. Noteikts reģistrēto uzņēmumu skaits

Gan ES, gan dalībvalstu līmenī ir izstrādāts uzņēmumu saraksts, kurā uzņēmumi klasificēti pēc to apgrozījuma vai pārdošanas rādītājiem. Pēc gada un divus gadus pēc reģistrācijas sākšanas ES un valstu līmenī tiks ierosināts obligāti sasniedzamais reģistrēto uzņēmumu skaits no minētā saraksta.

Tiks noskaidrots reģistrēto MVU skaits, un pārvaldības grupa izvērtēs, kāds ir bijis progress programmas ieviešanas jomā.

2. To sūdzību skaits, kas atrisinātas četru mēnešu laikā, atbilstoši izmantotajam strīdu izšķiršanas mehānisma veidam

Pārvaldības grupa cita starpā analizēs iesniegto sūdzību skaitu, izmantotos strīdu izšķiršanas mehānismus, kā arī četru mēnešu laikā atrisināto sūdzību skaitu.

3. Programmas ietekme (sk. III nodaļu, 4. pīlāru)

4. Programmas efektivitāte (sk. III nodaļu, 4. pīlāru)

Attiecībā uz 2., 3. un 4. darbības rādītāju ir grūti noteikt *a priori* mērķus, pirms nav gūta zināma pieredze programmas īstenošanā.

VI. Saikne ar spēkā esošajiem valstu tiesību aktiem, citām brīvprātīgām shēmām un pārrobežu ietekme

Parakstītājiem nebija pietiekamas informācijas vai laika, lai veiktu padziļinātu analīzi par valstu līmenī spēkā esošajiem tiesību aktiem, kas galu galā varētu pārklāties ar šo programmu.

Tomēr, pamatojoties uz pieejamo informāciju un no teorētiskā viedokļa, ieinteresētās personas secināja:

- 1) valsts tiesību akti ir noteicošie pār šo programmu un ar to saistītajiem labas prakses principiem un piemēriem. Šī īstenošanas un izpildes nodrošināšanas programma ir paredzēta, lai papildinātu spēkā esošos noteikumus un risinājumus, ja nav citu mehānismu;
- 2) ja valsts tiesību aktos jau ir paredzētas prasības ekonomikas dalībniekiem saistībā ar šo programmu, valsts tiesību akti ir noteicošie, ciktāl tie attiecas uz tām pašām prasībām;
- 3) tā kā šī programma ir brīvprātīga, uzņēmumi var izvēlēties pieņemt šos noteikumus neatkarīgi no tā, vai pastāv valsts tiesību akti un vai ir ieviesti stingrāki vai mazāk stingri noteikumi.

Atbilstoši subsidiaritātes un savstarpējās atzīšanas principiem attiecībā uz brīvprātīgām shēmām (valstu vai starptautiskām) var iesniegt pieprasījumu, lai pārvaldības grupa atzīst, ka tās ir atbilstošas šai programmai. Uzņēmumi, kas atbilst šādai shēmai (valsts vai starptautiskai), tad tiktu uzskatīti par atbilstošiem arī šai programmai. Tomēr tiem tik un tā būtu attiecīgā gadījumā formāli jāreģistrējas un jāizpilda visas papildu prasības.

Paredzams, ka spēkā esošajiem noteikumiem, ko izmanto, lai noteiktu līgumam piemērojamos tiesību aktus, nebūs ietekmes uz šajā programmā paredzētajām strīdu izšķiršanas iespējām. Pārrobežu strīda gadījumā ar jurisdikciju saistītos aspektus (piemēram, vietu, procesuālos noteikumus u. c.), kas nepieciešami strīda atrisināšanai, noteiks atbilstoši tiesību aktiem, kas piemērojami pamatā esošajām komerciālajām attiecībām.

Tomēr, kad programma būs ieviesta, pārvaldības grupa izvērtēs, vai ir jāpieņem īpaši noteikumi par šo jautājumu, ņemot vērā dažādus faktoros, piemēram, uzņēmumu lielumu vai kultūras specifiku.

VII. Finansējums

Parakstītāji uzskata, ka programmas finansēšanai nav vajadzīgs īpašs finansējums. Paredzams, ka iestādes, apvienības un uzņēmumi, kas ir atbildīgi par konkrētiem uzdevumiem šajā programmā, to finansēs, ciktāl iespējams, no saviem līdzekļiem. Budžeta projekts tiks izstrādāts līdz 2013. gada 1. ceturksnim.

Jebkurā gadījumā programma tiks pārvaldīta ar minimāliem finanšu līdzekļiem, lai ierobežotu slogu visām iesaistītajām personām.

VIII. Ierosinātās programmas novērtēšana

Augsta līmeņa forums savā 2011. gada 29. novembra sanāsmē pilnvaroja ieinteresēto personu pamatgrupu sagatavot programmu labas prakses principu īstenošanai un izpildes nodrošināšanai vertikālajās attiecībās pārtikas piegādes ķēdē.

Toreiz komisārs *Michel Barnier* skaidri noteica kritērijus, pēc kādiem jādarbojas šai programmai.

Parakstītāji uzskata, ka ir lietderīgi izklāstīt iemeslus, kāpēc tie uzskata šo priekšlikumu par atbilstošu minētajiem kritērijiem. Tas ir arī noderīgi, lai radītu padziļinātu izpratni par priekšlikuma loģisko pamatojumu.

1. Efektivitāte

Šai programmā iekļauti vienkārši, praktiski un skaidri noteikumi, kas var veicināt uzņēmumu informētību un kas ļaus tiem efektīvi piemērot labas prakses principus to vertikālajās attiecībās. Tā kā šī programma ir brīvprātīga, priekšlikums ļauj uzņēmumiem pielāgot savas iekšējās procedūras tā, lai tie varētu maksimāli efektīvi ievērot programmu, tostarp piedalīties strīdu izšķiršanas iespējās,

mācībās un darījumu partneru informēšanā. Galu galā tai vajadzētu palīdzēt sasniegt reālas pārmaiņas kultūrā, lai godīga prakse un strīdu izšķiršana kļūtu par ierastu uzņēmējdarbības procedūru.

2. Rentabilitāte

Šis priekšlikums paredz rentablus pasākumus, ko ekonomikas dalībniekiem vajadzētu būt spējīgiem īstenot.

Īstenošanas izmaksas ir samazinātas līdz minimumam. Īpašs budžets nav vajadzīgs, jo programmas pamatā ir dažādu ieinteresēto personu platforma, ko pārrauga publiski.

3. Efektīva kontrole

Programmas uzraudzību un izvērtēšanu nodrošina dažādu ieinteresēto personu platforma, kas pārstāv dažādas intereses pārtikas piegādes ķēdē. Lai gan šī pārvaldības grupa pati par sevi nav "neatkarīga" organizācija, tas, ka tā apņemas strādāt, ievērojot stingrus konfidencialitātes un anonimitātes noteikumus apvienojumā ar dažādu interešu pārstāvību, nodrošina to, ka uzraudzība un izvērtēšana būs objektīva.

Turklāt valsts pārvaldes iestādēm ES līmenī ir uzdevums veikt publisku pārraudzību, lai nodrošinātu pārvaldības efektivitāti un pārredzamību. Šis priekšlikums arī neietekmē politikas veidotāju prerogatīvu jebkurā laikā nolemt, ka ir jāizstrādā normatīvie akti, ja tos uzskata par nepieciešamiem.

4. Pārredzamība

Pārredzamību nodrošina vairākas šajā priekšlikumā izklāstītās paziņošanas un publicēšanas prasības un nepārtrauktā publiskā uzmanība, ko pievērš ES iestādes.

Turklāt programma pēc neilga laika tiks izvērtēta atbilstoši iepriekš saskaņotiem darbības rādītājiem. Tas nozīmē, ka izvērtēšana tiek veikta atbilstoši objektīvi novērtējamiem kritērijiem.

***